Kristina KOVALČIKIENĖ, Loreta BUKŠNYTĖ-MARMIENĖ
Vytauto Didžiojo universitetas • Vytautas Magnus University

PROFESINIO IDENTITETO RAIŠKOS PERSPEKTYVOS LIETUVOS DOKTORANTŲ KARJEROS VIZIJOJE

PERSPECTIVES OF PROFESSIONAL IDENTITY MANIFESTATION IN THE CAREER VISION OF LITHUANIAN DOCTORAL STUDENTS

SANTRAUKA

Straipsnyje pristatoma profesinio identiteto daugialypiškumo problematika Lietuvos doktorantų karjeros vizijoje. Analizuojama doktorantų identifikacijos skirtingais profesiniais vaidmenimis: mokslininko, dėstytojo ir visuomeninių paslaugų teikėjo/praktiko. Pristatomi Lietuvos doktorantų apklausos rezultatai. Tyrimo imtis – 494 doktorantai iš 22 aukštojo mokslo institucijų Lietuvoje. Rezultatų analizė atskleidė, kad labiausiai doktorantams yra išreikštas praktiko profesinio vaidmens identitetas. Be to, socio-demografinės doktorantų charakteristikos turi reikšmę doktorantų identifikacijai su skirtingais profesiniais vaidmenimis.

PAGRINDINIŲ TERMINŲ APIBRĖŽIMAI

- *Doktorantas* – trečiosios studijų pakopos studentas, tyrėjas (*Mokslo doktorantūros nuostatai*, 2010). Doktorantas yra socialinis vaidmuo, iš kurio paprastai reikalaujama atlikti daug profesinių vaidmenų (mokslininko, dėstytojo, visuomeninių paslaugų teikėjo ir kitų), nors doktorantūros paskirtis susijusi su siekiu doktorantui įgyti vieno konkretaus vaidmens – mokslininko – identitetą.

ABSTRACT

This article presents diversity-related issues of professional identity in the career vision of Lithuanian doctoral students. It also analyses how doctoral students relate themselves to various professional roles: scholar, teacher and public service provider/practitioner. Results of the Lithuanian doctoral students' survey are presented. Research sample – 494 doctoral students from 22 Lithuanian higher education institutions. The results have shown that the most expressed doctoral students' professional role identity is that of a practitioner. Besides, doctoral students' identification with professional roles is influenced by socio-demographic doctoral students' characteristics.

DEFINITIONS OF KEY TERMS

- *Doctoral student* – a third cycle student and a researcher (*Mokslo doktorantūros nuostatai*, 2010). A doctoral student is a social role where one has to perform a number of professional roles (scholar, teacher, provider of public services and others) even though the purpose of doctoral studies is associated with a doctoral student's aim to develop the identity of one particular role, i.e. scholar.

• *Profesinis identitetas* – tai psichosocialinis konstruktas. Iš asmens pusės, profesinis identitetas apima sąvoką, kaip tam tikros profesijos atstovo, suvokimą, mintis ir jausmus savo atžvilgiu (Legkauskas, 2008, 2009). Iš kitos pusės, profesinis identitetas apima žinojimą apie savo priklausymą atitinkamo profesinio vaidmens turėtojų grupei, tos grupės vertinimą bei jausmus jos atžvilgiu (Legkauskas, 2008, 2009; Tajfel, 1982; Tajfel ir Turner, 1979).

• *Socialinis vaidmuo* – tai asmens funkcinė padėtis (pvz., vadovas, darbuotojas, doktorantas) socialinės bendruomenės (pvz., įmonės, universiteto) struktūroje, o su šia funkcinė padėtimi yra susiję apibrėžti kitų bendruomenės narių ir vaidmenų atlikėjų lūkesčiai, nusakantys jai priklausančias funkcijas ir jų atlikimo būdą (Legkauskas, 2008).

• *Profesinis vaidmuo* – tai pagrindinis profesiją apibūdinantis kriterijus – atliekamų profesinės veiklos funkcijų (tai būtinos atlikti profesinės užduotys profesijos misijai realizuoti) visuma (Pukelis, 2012). Profesija gali susidaryti ir iš kelių profesinių vaidmenų. Kitaip tariant, profesiniai vaidmenys yra tai, ką atlieka vykdydamas savo socialinę misiją (vaidmenį) vienos ar kitos profesijos atstovas. Tai prasmų, lūkesčių ir veiklos atlikimo būdų kompleksas, formuojantis elgesį reguliuojančias normas bei standartus (Stets ir Burke, 2000).

• *Professional identity* – a psychosocial construct. From an individual's perspective, professional identity involves identifying oneself as a representative of a particular profession, as well as thoughts and feelings towards oneself (Legkauskas, 2008, 2009). On the other hand, professional identity involves knowing that one belongs to the group of a particular professional role holders and individual's feelings towards this group and how it is assessed (Legkauskas, 2008, 2009; Tajfel, 1982; Tajfel and Turner, 1979).

• *Social role* – individual's functional status (e.g. manager, employee, doctoral student) in the social community structure (e.g. company, university). Other community members' and role holders' expectations related to this functional status define its functions and their implementation method (Legkauskas, 2008).

• *Professional role* – a key criterion in defining a profession, a set of professional functions under performance (professional tasks that have to be performed if a professional mission is to be realised) (Pukelis, 2012). A profession can comprise several professional roles. In other words, professional roles involve tasks that a representative of a particular profession completes when performing his/her social mission (role). It involves a set of meanings, expectations and performance methods that are used when developing behavioural norms and standards (Stets and Burke, 2000).

IVADAS

Europos Sąjunga deklaruoja būtinumą didinti doktorantų skaičių ir akcentuoja, kad būtent mokslininkų skaičiaus didinimas suteiktų Europos Sąjungai konkurencinį pranašumą ir leistų užimti svarią vietą tarp pirmaujančių pasaulio valstybių (*Leuven Communiqué*, 2009; Mikulskienė ir Mažrimienė, 2012). Tačiau padidėjęs ne laiku gynamų disertacijų skaičius bei doktorantūros studentų nubyrėjimas yra rimta problema aka-

INTRODUCTION

The European Union has declared the necessity to increase the number of doctoral students and emphasised that by increasing the number of scholars the European Union would gain competitive advantage and would take an important place among the leading world countries (*Leuven Communiqué*, 2009; Mikulskienė and Mažrimienė, 2012). However, the increased number of doctoral dissertations not defended on time and the

deminiame pasaulyje (Martinsuo ir Turkulainen, 2011; West, Gokalp, Edlyn, Fischer ir Gupton, 2011). Doktorantų nubyrimas kai kuriose disciplinose siekia net iki 50 procentų (McAlpine ir Norton, 2006). Lietuvoje, remiantis Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenimis, 2012 m. studijas nutraukė 7,9 proc. trečiosios pakopos studentų (*Kas ir kodėl tęsia studijas*, 2013). Tai rodo, kaip svarbu identifikuoti sunkumus, su kuriais studentai susiduria bei plėtoti pagalbos jiems būdus. Doktorantų nubyrimas labai brangiai kainuoja aukštosioms mokykloms ir gali turėti įtakos studentų asmeniniam gyvenimui (pvz., ateities sėkmei darbo rinkoje) bei socialinių pasekmių visuomenei – prarandami talentingi vadovai, novatoriški tyrėjai, produktyvūs mokslininkai (Gardner, 2009; Lovitts, 2005).

Klausimas „kuo būti?“ ir atsakymai į šį klausimą padeda užpildyti plyšį tarp asmens identiteto ir visuomenės. Tokiu būdu formuojasi asmens profesinis identitetas – „tiltas tarp asmens ir darbo pasaulio“ (Pukelis, 2012, p. 29). Profesinis identitetas yra esminė sėkmingos karjeros sąlyga, o mokslininko identiteto vystymas yra esminė užduotis doktorantui (Austin ir McDaniels, 2006), kadangi doktorantūros studijos yra laikas, kai prasideda mokslininko formavimo(si) procesas (Baker ir Lattuca, 2010). Studijų metu doktorantas rengiamas savarankiškam moksliniam darbui – gebėjimui taikyti mokslinio tyrimo metodus, atlikti mokslinius tyrimus bei savarankiškai spręsti mokslines problemas, kadangi trečiosios studijų pakopos studentams mokslinė tiriamoji veikla yra pagrindinė ir privaloma (Mikulskienė ir Mažrimienė, 2012). Tačiau doktorantūros studijose doktorantai atlieka ir daugiau akademinio darbo veiklų (profesinių vaidmenų), pavyzdžiui, dėstytojo, visuomeninių paslaugų teikėjo, administracinių veiklų atlikėjo, kas sudaro prielaidas ir galimybes doktorantui formuoti tam tikro profesinio vaidmens identitetą, kuris pagal mokslo doktorantūros

drop-out levels of doctoral students cause serious problems in the academic world (Martinsuo and Turkulainen, 2011; West, Gokalp, Edlyn, Fischer and Gupton, 2011). Doctoral students' drop-out levels can reach up to 50 per cent in certain disciplines (McAlpine and Norton, 2006). According to the data of the Education Management Information System, the number of drop-out third cycle students in Lithuania in 2012 reached 7.9 per cent (*Kas ir kodėl tęsia studijas*, 2013). Thus it is very important to identify difficulties faced by students and to develop adequate support methods. Doctoral students' drop-outs put financial burden on higher education institutions and can affect students' personal life (e.g. future success in the labour market) as well as have social consequences in the society (e.g. talented managers, novice researchers, productive scholars are lost) (Gardner, 2009; Lovitts, 2005).

The question “what to be?” and answers to this question help to reduce the gap between the society and an individual's identity. This is how an individual's professional identity is formed, i.e. “a bridge between a person and the world of work” (Pukelis, 2012, p. 29). Professional identity is a key criterion of successful career and the development of scholar identity is the key task of a doctoral student (Austin and McDaniels, 2006) because doctoral studies is the time when the process of scientific development starts (Baker and Lattuca, 2010). Studies help a doctoral student to prepare for independent scientific work, i.e. being able to apply scientific research methods, to conduct research and to independently solve scientific problems as scientific research activity is key and obligatory activity for third cycle students (Mikulskienė and Mažrimienė, 2012). Doctoral studies however comprise other academic work activities (professional roles), for example, those of a teacher or administrative work performer. This is a precondition and opportunity for a doctoral student to develop a particular professional identity that, taking

paskirtį gali būti traktuojamas kaip antraeilis. Todėl vienas iš iššūkių, su kuriais susiduria doktorantai, yra daugybiniai vaidmenys, kuriuos jie atlieka akademiniame aplinkoje (Austin ir McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005). Tokiame kontekste svarbu suprasti, kaip doktorantai konstruoja savo profesinį identitetą, su kokiais profesiniais vaidmenimis identifikuoja. Iššūkis, su kuriuo susiduria doktorantai kalbant apie jų profesinį identitetą, yra didžiulis ir reikalauja ypatingo dėmesio. Tačiau doktorantų rengime nėra skiriama pakankamai dėmesio profesinio identiteto susidarymui (Austin, 2002; McAlpine ir Norton, 2006; Martinsuo ir Turkulainen, 2011; Rasanen ir Korpiaho, 2011), todėl doktorantai gali turėti sunkumų susivokiant, kas jie gali ir nori būti baigę doktorantūros studijas.

Taigi šiame straipsnyje analizuojama problema yra susijusi su prielaida, kad profesinis identitetas akademiniame kontekste yra sudėtingas daugialypis konstruktas, išreiškiantis doktoranto identifikavimąsi su akademine aplinka ir siejamas su toje aplinkoje atliekamais profesiniais vaidmenimis (Austin ir McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005). Doktorantas yra socialinis vaidmuo, o pagrindiniai doktoranto atliekami profesiniai vaidmenys yra šie: dėstytojas, mokslininkas ir visuomeninių paslaugų teikėjas (arba atstovaujamos mokslo krypties praktikas). Kitaip tariant, doktoranto akademinis darbas apima įvairias akademines veiklas (tokias, kaip dėstymas, tyrimai ir kt.), dėl to kai kurie tyrėjai (pvz., Jazvac-Martek, 2009) kaip apibendrinantį vartoja *akademinio* identiteto terminą. Kadangi šiame tyrime akcentuojama doktorantų identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis, kaip labiau tinkamas vartojamas *profesinio* identiteto terminas.

Šio straipsnio tikslas – atskleisti Lietuvos doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis ypatumus: profesinio identiteto daugialypiškumą bei sąsajas su

into account the purpose of doctoral studies, could be treated as subordinate. Thus one of challenges faced by doctoral students is multiple roles that they perform in an academic environment (Austin ir McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005). Such context requires understanding how doctoral students construct their professional identity and which professional roles they identify themselves with. The challenge of professional identity that doctoral students face is complex and requires special attention. However, doctoral education lacks focus on the development of professional identity (Austin, 2002; McAlpine and Norton, 2006; Martinsuo and Turkulainen, 2011; Rasanen and Korpiaho, 2011). As a result, it might be difficult for doctoral students to realise and understand what they want and may do after graduation.

The problem analysed in the article is related to the assumption that professional identity within an academic context is a complex and multiple construct that presents doctoral student's identification with the academic environment and is related to professional roles performed in this particular environment (Austin and McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005). Doctoral student is a social role and the key professional roles performed by a doctoral student are: a teacher, a scholar and a public service provider (or a practitioner of a particular scientific field). In other words, doctoral student's academic work involves various academic activities (such as teaching, research etc.). So some researchers (e.g. Jazvac-Martek, 2009) use a generalised term of *academic* identity. However, as the current research focuses on doctoral students' identification with diverse professional roles, a more appropriate term of *professional* identity is used.

The aim of the article is to present specific features of Lithuanian doctoral students' identification with different professional roles, i.e. to reveal multidimensionality of professional

socio-demografiniais rodikliais. Straipsnyje glaustai pateikiama atliktų mokslinių darbų šioje tematikoje apžvalga: profesinio identiteto samprata bei daugialypiškumo problematika. Pristatomi Lietuvos doktorantų apklausos rezultatai, reprezentuojantys Lietuvos doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis ypatumus. Straipsnio pabaigoje pristatomos šio tyrimo išvados ir pateikiamos rekomendacijos.

1

PROFESINIO IDENTITETO SAMPRATA DOKTORANTŲ KARJEROS VIZIJOJE: DAUGIALYPIŠKUMO PROBLEMATIKA

Asmens identitetas, kaip socialiai išreikšto savęs dimensija, formuojasi sąveikoje tarp žmogaus ir socialinės aplinkos, nes kontekstas ne tik paskatina tam tikrą identitetą pasireikšti, bet taip pat ir apibrėžia identiteto turinį bei elgesio pasekmes (Oyserman ir James, 2011). Taigi identitetas yra tiek asmeninis, tiek socialinis. *Identitetas* apima tai, „kaip žmonės galvoja apie save, atsižvelgiant į socialinius vaidmenis“ (Savickas, 2011, p. 17). Bendruomenės struktūroje egzistuojantys vaidmenys yra suprantami kaip prasmų, lūkesčių ir veiklos atlikimo būdų kompleksas, formuojantis elgesį reguliuojančias normas bei standartus (Stets ir Burke, 2000). Kai asmuo „priima ir internalizuoja konkretaus vaidmens lūkesčius, kaip dalį savo identiteto, tuomet tas identitetas tampa kognityvine sistema, interpretuojant naujas patirtis“ (Colbeck, 2008, p. 10). Internalizuotas identitetas motyvuoja elgesį ir diktuoja išorinio elgesio pokyčius (Jazvac-Martek, 2009; Oyserman ir James, 2011; Stets ir Burke, 2000), kadangi asmeniui yra daugiau ar mažiau žinoma, koks elgesys yra tinkamas ir vertinamas, o kokio reikėtų vengti (Hopkins ir Reicher, 2011; Swann, Gómez, Seyle, Morales ir Huici, 2009) atliekant tam tikro vaidmens funkcijas.

identity and its links with socio-demographic indicators. The article presents a review of the research in the field: the concept of professional identity and the issue of multidimensionality. Then the results of Lithuanian doctoral students' survey that represents their identification with different professional roles are presented. Finally, conclusion and recommendations are provided.

1

THE CONCEPT OF PROFESSIONAL IDENTITY IN DOCTORAL STUDENTS' CAREER VISION: THE ISSUE OF MULTIDIMENSIONALITY

Personal identity as a dimension of socially expressed self is developed through human interaction with his/her social environment because a particular context not only prompts the expression of certain identity but also defines the content of identity and behavioural consequences (Oyserman and James, 2011). So identity is both personal and social. *Identity* involves the aspect of “how people think of themselves in relation to social roles” (Savickas, 2011, p. 17). Roles existing in the community structure are perceived as a set of meanings, expectations and performance methods that are used when developing behavioural norms and standards (Stets and Burke, 2000). When a person “has accepted and internalized expectations for a role as part of his or her identity, that identity becomes a cognitive framework for interpreting new experiences” (Colbeck, 2008, p. 10). Internalised identity motivates certain behaviour and stimulates changes in external behaviour (Jazvac-Martek, 2009; Oyserman and James, 2011; Stets and Burke, 2000) because an individual is aware to a certain extent what behaviour is appropriate and valued and what behaviour should be avoided (Hopkins and Reicher, 2011; Swann, Gómez, Seyle, Morales and

Prioritetų teikimas tam tikriems vaidmenims yra iš esmės susijęs su asmens lokalizacija visuomenės struktūroje, todėl socialinis kontekstas, pasižymintis tam tikromis galimybėmis ir apribojimais, formuoja asmens karjeros kelią (Savickas, 2002; 2005). Iš kitos pusės, asmuo yra aktyvus veikėjas, konstruojantis karjerą savo gyvenimo ir raidos kontekste, o ne vien tik aktorius, vaidinantis visuomenės numatytus darbinus vaidmenis (Savickas, 2013). Karjerai turi reikšmę tai, kaip pats asmuo apibrėžia savo vietą visuomenėje, įprasmina darbinės patirtis, įsisąmonina savo asmenybės charakteristikas, kurios yra svarbios profesinių vaidmenų atlikimui, suvokia, kas jis yra viešai ir asmeniškai (Savickas, 2002; 2005).

Levin-Rozalis ir Shochot-Reich (2009) pažymi, kad profesinis identitetas yra „viena iš varomųjų jėgų ir paaiškina tempą bei kryptis tobulėjant ir įsitvirtinant profesinėje veikloje“ (p. 143). Sąlyginai stabili ir ilgalaikė savybių, nuostatų, vertybių, motyvų ir patirčių visuma, padedanti asmeniui apibrėžti savo profesinį vaidmenį (Dobrow ir Higgins, 2005; Ibarra, 1999) yra siejama su asmens savęs pripažinimu tam tikros profesijos atstovu, nariu (Ibarra, 1999) bei profesinio vaidmens priėmimu (Pratt, Rockmann ir Kaufmann, 2006). Profesinis identitetas atneša pasitikėjimą savimi bei jausmą, kad veikla vykdoma atsakingai, įgalina žinoti savo sugebėjimus ir potencialą (Krabi, 2008).

Profesinis identitetas nėra nekintanti būtis arba fiksuotas asmens atributas, kadangi profesinis identitetas nėra nulemiamas vien tik asmeninio suvokimo, bet kartu yra formuojamas ir kontekstinių veiksnių (Clarke, Hyde ir Drennan, 2013). Profesinis identitetas yra nuolat formuojamas ir performuojamas tokiu būdu, kaip mes internalizuojame išorinę aplinką, suvaldome sąveikas ir išreiškiame save kitiems (Hong, 2010). Carroll, Shepperd ir Arkin (2009) nustatė, kad susiformavus identitetui jo yra atsisakoma labai nenoriai. Tai įrodo profesinio identiteto stabilumą, tačiau

Huici, 2009) when performing functions of a certain role.

Prioritising certain roles is essentially related to individual's localisation in the societal structure. Thus a social context with certain opportunities and restrictions helps to develop an individual career path (Savickas, 2002; 2005). On the other hand, a person is an active agent that develops career in the context of his/her life and development and not just an actor playing work-related roles set by the society (Savickas, 2013). Career is influenced by how a person defines his/her place in the society, gives meaning to work experiences, perceives personal characteristics that are important when performing professional roles and understands who he/she is both socially and personally (Savickas, 2002; 2005).

Levin-Rozalis and Shochot-Reich (2009) have noted that professional identity is “one of the driving forces and explanations of the pace and directions of the development and establishment of a profession” (p. 143). A relatively stable and long-term set of features, attitudes, values, motives and experiences that enables an individual to define his/her professional role (Dobrow and Higgins, 2005; Ibarra, 1999) is associated with self-recognition as a member and representative of a particular profession (Ibarra, 1999) and accepting a professional role (Pratt, Rockmann and Kaufmann, 2006). Professional identity brings self-confidence and a feeling that certain activity is carried out responsibly, as well as enables understanding one's abilities and potential (Krabi, 2008).

Professional identity is a stable entity or a fixed personal attribute because it is determined by not only individual perception but also by contextual factors (Clarke, Hyde and Drennan, 2013). Professional identity is constantly formulated and re-formulated through our internalisation of external environment, management of interactions and self-expression to others (Hong, 2010). Carroll, Shepperd and Arkin (2009) have found that once

jis yra tiek stabilus, kiek yra stabilios jį formuojančios aplinkos sąlygos (Legkauskas, 2008).

Kalbant apie doktorantus, nors Lietuvoje šioje tematikoje tyrinėjimų trūksta, kitų įvairių šalių mokslo atstovai visame pasaulyje analizavo, su kokiais profesiniais vaidmenimis identifikuojasi doktorantai (pvz., Baker ir Lattuca, 2010; Chapman ir kt., 2009; Colbeck, 2008; Dobrow ir Higgins, 2005; Ghosh ir Githens, 2009; Jazvac-Martek, 2009; Pipere, 2007; Sweitzer, 2008, 2009; Taylor, 2007). Tačiau plačiąja prasme yra manoma, kad profesinis identitetas yra sritis, kuri nėra pakankamai giliai ištirta, ypač kalbant apie aukštojo mokslo sektorių (Clarke ir kt., 2013).

Austin ir McDaniels (2006) pažymi, kad „esminė užduotis doktorantui yra vystyti mokslininko ir mokslo disciplinos nario identitetą“ (p. 56). Tačiau mokslininkai (pvz., Austin ir McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; De Simone, 2001; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005; Whitchurch, 2010) atkreipė dėmesį į profesinio identiteto daugialypiškumą, kuris būdingas aukštojo mokslo sektoriui, ir problemas ar iššūkius, su kuriais susiduria doktorantai, kadangi jie atlieka daug vaidmenų, kurių kiekvienas yra susijęs su skirtinga atsakomybe, reikšmėmis ir lūkesčiais. Identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis turi savo hierarchiją, o tai reiškia, kad vienas identitetas bus labiau išreikštas nei kiti bet kurioje situacijoje, kadangi „kai du ar daugiau identitetų su prieštaraujančiomis prasmėmis ir lūkesčiais yra aktyvuojami tuo pačiu metu, asmuo gali patirti stresą“ (Colbeck, 2008, p. 10). Dėl šios priežasties identifikacija su tam tikrais profesiniais vaidmenimis gali būti svarbesnė nei su kitais, todėl tam tikri profesiniai vaidmenys gali būti laikomi asmens profesinio identiteto pagrindu, o kiti – labiau periferiniai (nereikšmingi). Kuo svarbesnis yra identitetas, tuo brangiau kainuoja jį pakeisti ar prarasti (Beijaard, Meijer ir Verloop, 2004).

Taigi vaidmenys yra organizuoti į hie-

identity is developed, individuals are rather reluctant to withdraw it. It proves the stability of professional identity. However, its stability depends on how stable the conditions of the environment that develops professional identity are (Legkauskas, 2008).

With regard to doctoral students, even though a lack of research in the field has been noted in Lithuania, various scientists from different countries have widely analysed what professional roles doctoral students tend to identify themselves with (for example, Baker and Lattuca, 2010; Chapman et al., 2009; Colbeck, 2008; Dobrow and Higgins, 2005; Ghosh and Githens, 2009; Jazvac-Martek, 2009; Pipere, 2007; Sweitzer, 2008, 2009; Taylor, 2007). However, in a broad sense professional identity is believed to be a sphere that has not been sufficiently researched, especially the sector of higher education (Clarke et al., 2013).

Austin and McDaniels (2006) have noted that “a key task for graduate students is to develop an identity as a scholar and a member of a discipline.” (p. 56). However, scientists (for example, Austin and McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; De Simone, 2001; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005; Whitchurch, 2010) have also focused on multidimensionality of professional identity, especially in the sector of higher education, as well as problems and challenges that doctoral students face when performing multiple roles, each of which is associated with different responsibilities, meanings and expectations. Identification with different professional roles has its own hierarchy. It means that one identity will be better expressed than others in any situation because “when two identities with contrasting meanings and expectations are activated at the same time, an individual is likely to experience stress” (Colbeck, 2008, p. 10). This is the reason why identification with certain professional roles might be more important than with others and, as a result, certain professional roles are perceived as the basis of

rarchinę struktūrą pagal subjektyvų reikšmingumą, todėl konkrečioje situacijoje asmuo prisiims patį reikšmingiausią vaidmenį (Legkauskas, 2008). Tokiu būdu vieno profesinio vaidmens identitetas bus labiau išreikštas nei kiti konkrečioje situacijoje. Pasak Colbeck (2008), dėl šios priežasties daugialypis identitetas gali turėti neigiamą poveikį. Profesiniai vaidmenys, tokie kaip dėstytojo, mokslininko, visuomeninių paslaugų atlikėjo – visi priklauso akademinės profesijos atstovui ir su jais susijusios veiklos yra skirtingos, nesuderinamos ir prieštaringos. Siekdami išvengti streso ar įtampų, kurią sąlygoja laiko stygius pakankamai gerai realizuoti kiekvieną iš vaidmenų, žmonės jaučia didesnę išipareigojimą tam tikriems identitetams ir mažesnę išipareigojimą kitiems. Todėl doktorantai, kurie yra labiau išipareigoję savo dėstytojo nei mokslininko vaidmens identitetui, gali skirti mažiau laiko mokslinei veiklai nei derėtų.

Taigi doktorantas studijų metu atlieka įvairias akademinio darbo veiklas, o kartu ir „pasimatuoja“ skirtingus profesinius vaidmenis. Vaidmens atlikimas reikalauja kompetentingai atlikti tą vaidmenį sudarančias profesinės veiklos funkcijas, o kartu ir rasti vietą vaidmenų hierarchinėje struktūroje. Dėstytojo ir mokslininko vaidmenys yra traktuojami kaip pagrindiniai ir svarbiausi, kuriuos doktorantas atlieka doktorantūros studijų metu (Colbeck, 2008; Jazvac-Martek, 2009; Pipere, 2007; Sweitzer, 2008, 2009; Taylor, 2007). Praktiko (pagal atstovaujamą mokslo kryptį) profesinis vaidmuo yra aktualus (Colbeck, 2008) ir būdingas didžiajai daugumai doktorantų, tačiau priklausomai nuo mokslo krypties, jis gali būti vieniems labiau būdingas (pvz., teisininkams, vadybininkams, ekonomistams), kitiems – mažiau (pvz., istorikams, filosofams). Nors realybėje stebima tam tikra asimetrija praktiko profesinio vaidmens atžvilgiu, vis dėlto absoliučiai daugumai doktorantų jis yra būdingas ir prieinamas, todėl yra tiriamas. Reikia pažymėti, jog doktorantas gali (o dažnai taip ir yra)

individual's professional identity while others are treated as marginal and less significant. The more important the identity is, the more expensive it is to change it or withdraw it (Beijaard, Meijer and Verloop, 2004).

Roles are organised in a hierarchical structure following subjective significance. In each situation an individual chooses the most significant role (Legkauskas, 2008). So the identity of one role is better expressed in a particular situation than that of others. According to Colbeck (2008), this is the reason why multiple identity can have negative effect. Such professional roles as a teacher, scholar and public service provider belong to a representative of an academic profession. All activities associated with these roles are different, incompatible and contradict each other. In order to avoid stress and tension caused by the lack of time to fully realise each role, people are more committed to certain identities when compared to others. So doctoral students who are more committed to their role as a teacher than to the role of a scholar tend to focus on scientific activity less than they should.

During their studies doctoral students perform various academic activities and at the same time “try on” different professional roles. Performing a role requires competently performing professional activity functions that comprise the role and find one's place in the hierarchical structure of roles. The roles of a teacher and a scholar are perceived as key and essential roles that a doctoral student performs during studies (Colbeck, 2008; Jazvac-Martek, 2009; Pipere, 2007; Sweitzer, 2008, 2009; Taylor, 2007). A professional role of practitioner (in the represented scientific field) is relevant (Colbeck, 2008) and characteristic to the majority of doctoral students. However, depending on their study field, this role might be more relevant to some students (e.g. lawyers, managers, economists) when compared to others (e.g. historians, philosophers). Even though a certain degree of asym-

identifikuoti save su keliais profesiniais vaidmenimis, nors yra ruošiamas kaip mokslininkas (doktorantūros paskirtis). Realybėje dėstytojo darbas tam tikra dalimi apima ir mokslinį darbą, todėl dėstytojas tam tikra prasme yra ir mokslininkas, tačiau kalbant apie išpareigojimą vienoms veikloms labiau nei kitoms, daroma prielaida, kad identifikacija su vienu profesiniu vaidmeniu (pvz., dėstytojo) bus labiau išreikšta nei su kitais (pvz., mokslininko), kas gali lemti asmens norą ir pastangas išpildyti konkretaus profesinio vaidmens reikalavimus.

Doktorantų identifikacijai su skirtingais profesiniais vaidmenimis turi reikšmę įvairūs psichologiniai, socialiniai ir akademinės aplinkos veiksniai (plačiau: Kovalčikienė, 2014). Be šių veiksnių, socio-demografinės charakteristikos taip pat turi reikšmę. Atlikti tyrimai rodo, kad lytis yra reikšmingas kintamasis, galintis lemti identiteto skirtumus. Kadangi socializacijos procese moterys yra labiau orientuotos į ryšius ir santykius, o vyrai į dalykinę sritį ir savarankiškumą, tokiu būdu, jų galimi identitetai gali skirtis (Knox, 2006). Akademiniam kontekste nustatyta, kad merginos studentės pasižymi stipresniu akademinio identitetu nei vaikinai (Karanauskienė ir Kardelis, 2005), merginos labiau nei vaikinai mano, kad jų galimi identitetai turi atitikti socialinius kontekstus ateityje (Oyserman ir James, 2011). Taip pat nustatyta, kad su amžiumi įgyjamo patyrimo dėka profesinis identitetas kinta (Van De Mieroop ir Clifton, 2012). Su metais programoje doktorantai įgauna tam tikrų žinių ir įgūdžių, o įgyti kompetentingumai dalyvaujant mokslinėse veiklose skatina identiteto formavimąsi (Baker ir Lattuca, 2010; Guseva, Dombrovskis ir Kokina, 2009). Dirbančių studentų (tirti ne doktorantai) akademinis identitetas yra silpnesnis nei nedirbančiųjų (Karanauskienė ir Kardelis, 2005). Be to, Baker ir Lattuca (2010) nustatė, kad dirbantys asmenys į doktorantūros studijas ateina jau turėdami susiformavusį tam tikrą (praktiko) profesinį identitetą, kurį „atsineša“

metry can be noted in real life in regard to the professional role of practitioner, it is still accessible and characteristic to the majority of doctoral students. This is the reason why it is being researched. It has to be noted that a doctoral student can (and often does) identify himself with several professional roles despite the fact that education is focused on the role as a scholar (the purpose of doctoral studies). In real life, a teacher has to perform some scientific work so a teacher is a scholar to a certain extent. However, when analysing commitment to some activities more than to other activities, as assumption has been made that identification with one professional role (e.g. teacher) would be better expressed than with others roles (e.g. scholar). These aspects can determine an individual's wish and efforts to fulfil requirements of a particular professional role.

Doctoral students' identification with different professional roles is influenced by various psychological, social and academic factors (see: Kovalčikienė, 2014). Apart from these factors attention is also drawn to socio-demographic characteristics. The research has shown that sex is an important variable that might determine differences in identity. In the process of socialisation, women are oriented towards contacts and relationships while men focus on the subject field and independence. As a result their identities may differ (Knox, 2006). It has been noted in an academic context that female students have stronger academic identity when compared to male students (Karanauskienė and Kardelis, 2005). Female students are more aware than male students that their possible identities should match social contexts in future (Oyserman and James, 2011). It has also been found that professional identity may change due to gained experience (Van De Mieroop and Clifton, 2012). Each year doctoral students acquire certain knowledge and skills. Their competences gained through participation in scientific activity influence the devel-

į doktorantūros studijas iš darbo pasaulio už universiteto ribų.

2 PROFESINIO IDENTITETO RAIŠKOS TYRIMAS LIETUVOS DOKTORANTŲ KARJEROS VIZIJOJE

2.1. Tyrimo imtis ir dalyvių charakteristikos

Iš viso tyrime dalyvavo 499 doktorantai iš 22 Lietuvos aukštųjų mokyklų ir mokslo įstaigų. Įvertinus anketų užpildymo kokybę ir pašalinus iš dalies užpildytas anketas, galutinėje tyrimo duomenų analizėje buvo analizuojami **494** tiriamųjų duomenys. Iš jų 328 moterys (66 proc.) ir 166 vyrai (34 proc.). Tiriamųjų amžius svyruoja nuo 24 iki 56 metų, amžiaus vidurkis – 30,54 metai. Beveik pusė (47 proc.) tiriamųjų nurodė esantys susituokę, 40,1 proc. turi nepilnamečių vaikų.

Tiriamieji reprezentuoja 6-ias mokslo sritis. Daugiausia doktorantų – 168 (34 proc.) studijuoja socialinių mokslų srityje, 97 (19,6 proc.) nurodė, jog studijuoja biomedicinos mokslų srityje, po 78 (15,8 proc.) – fizinių ir technologijos mokslų srityse, 53 (10,7 proc.) – humanitarinių mokslų ir 20 (4 proc.) – žemės ūkio mokslų srityje¹. Šio tyrimo imtis reprezentuoja platų diapazoną – 45 – atstovaujamų mokslo krypčių.

Dauguma (92,3 proc.) tiriamųjų yra nuolatinių doktorantūros studijų studentai. Pagal metus doktorantūros studijose (kursą) tiriamųjų pasiskirstymas yra panašus (I–IV kurse svyruoja nuo 22,9 iki 24,3 proc.), 5,1 proc. tiriamųjų buvo baigę doktorantūros studijas

opment of identity (Baker and Lattuca, 2010; Guseva, Dombrovskis and Kokina, 2009). Working students (not doctoral students were researched) have weaker academic identity than those students who do not work (Karanauskienė and Kardelis, 2005). Besides, Baker and Lattuca (2010) have found that if working students choose doctoral studies, they enter the studies with certain professional identity (practitioner) that they “bring into” their doctoral studies from the labour world outside university.

2 RESEARCH OF PROFESSIONAL IDENTITY EXPRESSION IN THE CAREER VISION OF LITHUANIAN DOCTORAL STUDENTS

2.1. Research sample and participants’ characteristics.

499 doctoral students from 22 Lithuanian universities and higher education institutions participated in the research. After evaluating the quality of questionnaire completion and removing partly filled questionnaires, data of **494** participants was used for the analysis. 328 of them were female (66 per cent) and 166 male (34 per cent) participants. The age of participants varied from 24 to 56, with the average age being 30.54 years. Almost half (47 per cent) of the research participants were married and 40.1 per cent of them had under-age children.

Research participants represent six scientific fields. The majority of doctoral students, i.e. 168 (or 34 per cent) study in the field of social sciences, 97 (19.6 per cent) indicated being students in the field biomedicine, 78 (15.8 per cent) participants study in the field of physical sciences and another 78 (15.8 per cent) – in the field of technologies, 53 (10.7 per cent) participants study humanitarian sciences and 20 (4 per cent) are students of

¹ Kadangi žemės ūkio mokslai į atskirą mokslo sritį buvo išskirti tik 2011 m., šiame tyrime tolimesnėje analizėje doktorantų duomenys žemės ūkio mokslų ir biomedicinos mokslų srityse buvo analizuojami kartu. Meno doktorantūros studentai nebuvo kviečiami dalyvauti šiame tyrime, kadangi jų mokslinio darbo specifika labai skirtinga nei kitose mokslo srityse ir pradėta (meno doktorantūra) tik 2012 m.

(įvykdę doktorantūros studijų programą), bet dar neapgynę disertacijos. Dauguma (82,8 proc.) tyrime dalyvavusių doktorantų neturėjo studijų pertraukos. Kad dirba už universiteto ribų, nurodė 290 (58,7 proc.) doktorantų, iš jų: 251 (86,6 proc.) dirba savo profesinėje srityje, 34 (11,7 proc.) dirba kitoje srityje ir 5 (1,7 proc.) nenurodė. Kad turi dėstyimo universitete patirties, nurodė 299 (60,5 proc.) tiriamųjų. Dėstyimo patirties diapazonas nuo vos kelių mėn. iki 28 m., vidurkis – 3,62 m.

Tyrimas atliktas anketinės apklausos būdu, pasirinkta internetinės apklausos forma. Dalyvavimas tyrime buvo savanoriškas, tiriamųjų anonimiškumas užtikrintas. Šio tyrimo imtis – 18,4 proc. Lietuvos doktorantų populiacijos. Nors atsako dažnis gali pasirodyti žemas, tačiau jis yra artimas nurodomam 20 proc. anketų grįžtamumo vidurkiui internetinėse apklausose (Koplowitz, Hadlock ir Levine, 2004; Martinsuo ir Turkulainen, 2011). Šio tyrimo imties dydis tenkina reprezentatyvios imties dydžio reikalavimus socialinių mokslų tyrimuose (Kardelis, 2002). Imtis – patogioji. Apklausti viešai prieinami (pasiekiami) tiriamos visumos elementai. Be to, visi generalinės visumos elementai turėjo vienodą galimybę pakliūti į tyrimą (Kardelis, 2002). Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad imties reprezentatyvumas yra daug svarbesnis kriterijus vertinant tyrimo pagrįstumą nei imties didumas (Pyhältö, Toom, Stubb ir Lonka, 2012). Šio tyrimo imties reprezentatyvumą patvirtina imties charakteristikų atitikimas Lietuvos doktorantų populiacijos duomenims (*Statistikos departamento internetinė svetainė*, 2012-2013). Taigi tyrimo duomenų pagrindu galima daryti pakankamai apibendrintas išvadas visos Lietuvos doktorantams.

2.2. Tyrimo metodika

Sudarant tyrimo anketą buvo išskirtos pagrindinės *socio-demografinės tiriamųjų charakteristikos*: doktoranto lytis, amžius, šeiminių padėtis, universitetas, mokslo sritis, stu-

agriculture¹. This research sample indicates a wide diapason (45) of represented scientific fields.

The vast majority (92.3 per cent) of participants are full-time doctoral students. Their distribution by year in doctoral studies is similar, i.e. the number of doctoral students in year 1 to year 4 varies from 22.9 to 24.3 per cent; 5.1 per cent of the participants have finished their doctoral studies (completed the programme of doctoral studies) but have not yet defended their dissertation. The majority (82.8 per cent) of doctoral students who participated in the research had no study breaks. 290 (58.7 per cent) doctoral students indicated working outside their university with 251 of them (86.6 per cent) working in their professional field, 34 (11.7 per cent) – in another field and 5 (1.7 per cent) did not indicate. 299 (60.5 per cent) research participants indicated that they have teaching experience. The diapason of teaching experience varies from just several months to 28 years, with the average being 3.62 years.

The method of questionnaire survey was chosen and carried out in the form of online survey. Student participation in the survey was voluntary; participants' anonymity was ensured. This research sample was 18.4 per cent of the Lithuanian doctoral students' population. Even though the response rate might look low, it is close to 20 per cent which is the average response rate in online surveys (Koplowitz, Hadlock ir Levine, 2004; Martinsuo and Turkulainen, 2011). This research sample satisfies representative sample requirements for research carried out in social sciences (Kardelis, 2002). Convenient sampling method was applied. Publicly available (approachable) elements of the researched entity were

¹ As agricultural sciences were only identified as a separate field of science in 2011, doctoral students' data in the fields of agriculture and biomedicine were analysed together further in this research. Doctoral students of art were not invited to take part in the research as their scientific work specifics greatly differs from that of other fields of science. Besides, doctoral studies of art only started in 2012.

dijų (mokslo) kryptis, kursas, studijų forma, studijų pertrauka(-os), darbinė patirtis už universiteto ribų, darbinė patirtis profesinėje srityje, dėstyimo universitete patirtis.

Doktorantų identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis matuota specialiai šiam tikslui 2012 metais K. Kovalčikienės ir L. Bukšnytės-Marmienės sukurtu instrumentu (Kovalčikienė, 2013; Kovalčikienė, 2014), siekiant atliepti tokių metodikų poreikį Lietuvoje ir užsienyje. Instrumento konstravimo logika remiasi identiteto ir socialinio identiteto teorijų integracija. Instrumento sudarymui naudota penkių žingsnių procedūra (Fleming, Phillips, Manninen-Luse, Irizarry ir Hylton, 2011): sisteminė literatūros analizė, teiginių generavimas, peržiūra, išorinių ekspertų peržiūra ir žvalgomasis patikrinimas. Instrumentas apima tris pagrindinius profesinius vaidmenis, kuriuos atlieka doktorantas: dėstytojo, mokslininko ir praktiko/visuomeninių paslaugų teikėjo (pvz., psichologo), ir įvertina, kiek stipriai išreikštas tam tikro profesinio vaidmens identitetas. Instrumentas matuoja, kaip doktorantas suvokia save šiuose trijuose vaidmenyse. Minėtų profesinių vaidmenų charakteristikos:

- *Mokslininkas* – tai doktorantas, kuris suvokia, jog turi polinkį mokslinei veiklai, perima mokslininkui būdingas vertybes, didžiuojasi bei pasitiki savimi būdamas tokios bendruomenės dalimi, turi gerus mokslinio darbo įgūdžius, realizuoja save atlikdamas mokslinius tyrimus ir kt.

- *Dėstytojas* – tai doktorantas, kuris suvokia, jog turi polinkį didaktinei veiklai, turi geram dėstytojui būdingas nuostatas ir vertybes, pasitiki savimi ir jaučia pasitenkinimą dirbdamas su studentais, jaučiasi esąs dėstytojų bendruomenės dalimi, mato šios profesijos prasmę, turi pakankamai žinių, įgūdžių tokiam darbui atlikti ir kt.

- *Praktikas* – tai doktorantas, kuris suvokia, jog turi polinkį profesinei praktinei veiklai, žino kompetentingumus, kurių reikia profesionaliai dirbti praktinį darbą ir juos

surveyed. Besides, all elements of the general population had equal possibilities to be involved in the research (Kardelis, 2002). It has been emphasised in scientific literature that representativeness of a sample is a more important criterion when assessing research validity than the size of a sample (Pyhältö, Toom, Stubb and Lonka, 2012). Representativeness of this research sample is supported by the correspondence of sample characteristics to the data of Lithuanian doctoral students' population (*Statistikos departamento internetinė svetainė*, 2012–2013). Thus this research data could be used as a basis for making rather generalised conclusion regarding Lithuanian doctoral students.

2.2. Research methods

The following key *socio-demographic characteristics of research participants* were distinguished when compiling the survey: sex, age, marital status, university, scientific field, field of studies, year, form of studies, study break(s), work experience outside university, work experience in the professional field, teaching experience at university.

A special instrument designed for this purpose by Kovalčikienė and Bukšnytė-Marmienė in 2012 (Kovalčikienė, 2013; Kovalčikienė, 2014) was used to measure *doctoral students' identification with different professional roles*. The instrument was developed in order to reflect the need for such methodologies both in Lithuania and abroad. The instrument was designed on the basis of identity and social identity integration. A 5-step procedure was applied when constructing the instrument (Fleming, Phillips, Manninen-Luse, Irizarry and Hylton, 2011): systematic literature analysis, generating statements, review, external expert review and exploratory testing. The instrument involves three key professional roles of a doctoral student, i.e. teacher, scholar and practitioner/public service provider (e.g. psychologist), and evalu-

turi, gerai jaučiasi ir didžiuojasi galėdamas užsiimti profesine praktine veikla, yra priimtas ir vertinamas praktikų bendruomenėje, mato prasmę, realizuoja save praktinėje veikloje ir pan.

Klausimyną sudaro 27 teiginiai (3 skalės po 9 teiginius), kurie vertinami 5-ių balų Likerto skalėje (nuo 1 – „visiškai nesutinku“ iki 5 – „visiškai sutinku“). Teiginių pavyzdžiai ir klausimyno bei atskirų jo skalių vidinio patikimumo (Cronbach α) rodikliai pateikiami 1 lentelėje. Klausimyno vidinis patikimumas yra geras ir klausimynas yra tinkamas grupinei analizei atlikti (Clark ir Watson, 1995). Tiriančiosios ir patvirtinančiosios faktorinės analizės rezultatai patvirtino trijų faktorių struktūrą (Kovalčikienė, 2014).

Klausimyno psichometriniai rodikliai (patikimumas bei konstrukto pagrįstumas) patvirtina, kad teiginiai yra tinkami tyrinėjamai sričiai reprezentuoti, klausimynas bei jo skalės yra vientisos, teiginiai matuoja vieną reiškinį ir yra tarpusavyje susiję.

Duomenys analizuoti programiniu paketu SPSS Statistics 20. Skalių patikimumui ir vidiniam suderinamumui patikrinti naudotas Cronbach α patikimumo koeficientas. Skirstinių normalumo sąlygų tenkinimo analizė parodė, kad skirstiniai statistškai reikšmingai nutolę nuo normalinio skirstinio, tačiau Shapiro-Wilk statistikos reikšmės rodo skirstinių artumą normaliajam, asimetrijos ir eksceso koeficientai patenka į tinkamumo ribas, tiriamųjų imtis pakankamai didelė, todėl analizei pasirinkti parametriniai statistiniai kriterijai (Vaitkevičius ir Saudargienė, 2006): porinių palyginimų *T* testas vidurkių palyginimui imtyje, dispersinė analizė ANOVA vidurkių skirtumams grupėse ištyrimui, Pearson koreliacijos koeficientas ryšių tarp kintamųjų nustatymui. Pasirinktas reikšmingumo lygmuo $\alpha = 0,05$.

ates how strongly a certain professional role identity is expressed. The instrument measures how a doctoral student perceives himself in these three roles. Characteristics of the above mentioned professional roles:

- *Scholar* – a doctoral student who has a predisposition towards scientific activity, takes over values characteristic to scholars, is a proud and confident member of the community, possesses good skills to carry out scientific work, realises oneself through scientific research etc.

- *Teacher* – a doctoral student who has a predisposition towards didactical activity, features attitudes and values characteristic to a good teacher, is self-confident and feels satisfaction in working with students, feels a member of the teachers' community, understands the meaning of the profession, has adequate knowledge and skills to perform this work etc.

- *Practitioner* – a doctoral student who realises having a predisposition towards professional practical activity, understands what competences are required in order to do practical work professionally and has such competences, feels positive and proud to carry out practical professional activity, is recognised and valued in the community of practitioners, understands meaning and realises oneself in practical activity etc.

The questionnaire comprises 27 statements (3 scales, 9 statements each) that are rated in the 5-point Likert scale (with 1 being “completely disagree” and 5 being “completely agree”). Table 1 provides examples of statements and internal validity (Cronbach α) indicators of the questionnaire and its separate scales. Internal validity of the questionnaire is good and the questionnaire is suitable for group analysis (Clark and Watson, 1995). Results from the exploratory and confirmatory factor analysis supported the structure of three factors (Kovalčikienė, 2014).

Psychometric indicators of the questionnaire (reliability and construct validity) have

2.3. Tyrimo rezultatai

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad labiau- siai doktorantai identifikuojausi su praktiko ir mokslininko profesiniais vaidmenimis, o ma- žiausiai – su dėstytojo profesiniu vaidmeniu (1 paveikslas).

Taikant *porinių palyginimų T testo* kriteri- jų nustatyta, kad dėstytojo profesinio vaid- mens identitetas yra mažiau išreikštas nei mokslininko ($t=8,375$, $p<0,001$) ir praktiko ($t=-8,816$, $p<0,001$), o pastarieji tarpusavyje nesiskiria.

Patikrinta, ar doktorantų identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis skiriasi priklausomai nuo lyties, mokslo srities, am- žiaus, metų doktorantūros studijose bei kitų socio-demografinių charakteristikų. Vidur- kių skirtumams nustatyti naudota dispersinė analizė ANOVA.

Analizuojant, ar doktorantų identifikaci- ją su skirtingais profesiniais vaidmenimis skiriasi vyrų ir moterų grupėse (2 lentelė), statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti dėstytojo profesinio vaidmens identiteto at- veju. Rezultatai rodo, kad moterų dėstytojo profesinio vaidmens identitetas yra labiau išreikštas nei vyrų.

Analizė atskleidė, kad dėstytojo profesinio vaidmens identitetas statistiškai reikšmingai skiriasi priklausomai nuo atstovaujamos mok- slo srities (1 priedas). Siekiant išsiaiškinti, kurios grupės skiriasi tarpusavyje, taikytas daugkartinio lyginimo (*Post Hoc*) kriterijus. Nustatyta, kad socialinių mokslų doktoran- tams yra būdingas statistiškai reikšmingai la- biau išreikštas dėstytojo profesinio vaidmens identitetas nei fizinių mokslų ($p<0,01$) dokto- rantams.

Analizuojant doktorantų identifikaciją su skirtingais profesiniais vaidmenimis pagal metus doktorantūroje (2 priedas), reikšmingi skirtumai nustatyti mokslininko profesinio vaidmens identiteto atveju. Tolimesnė analizė (*Post Hoc* kriterijus) atskleidė, kad pirmųjų me- tų doktorantams yra būdingas labiau išreikštas

proved that the statements are suitable to rep- resent the researched field, the questionnaire and its scales are consistent, the statements are interrelated and measure one phenomenon.

SPSS Statistics 20 software was used to analyse the data. *Cronbach alpha* reliability coefficient was used to evaluate scale reliabil- ity and internal validity. After analysing satis- fying conditions of distribution normality it was found that distributions are statistically significantly deviated from normal distribu- tion; however, the meanings of the *Shapiro- Wilk* statistics have indicated the proximity of distributions to normal distribution. As coef- ficients of asymmetry and excess are within the boundaries of suitability and the research sample is sufficient, parametric statistical cri- teria (Vaitkevičius and Saudargienė, 2006) were selected for the analysis: *paired compar- isons T test* used to compare averages with- in the sample, dispersive analysis ANOVA helped to analyse differences of averages in groups, *Pearson* correlation coefficient used to identify relations among variables. The chosen significance level was $\alpha=0.05$.

2.3. Research results

Research results have shown that doc- toral students mostly identify themselves with professional roles of a practitioner and a scholar and least – with the professional role of a teacher. Doctoral students' identification with different professional roles is presented in Figure 1.

The criterion of *paired comparisons T test* has shown that the professional role of a teacher is less expressed than the role of a scholar ($t=8.375$, $p<0.001$) and a practitioner ($t=-8.816$, $p<0.001$). The latter two have no differences between themselves.

A test was carried out in order to deter- mine whether doctoral students' identifica- tion with different professional roles differs depending on participants' sex, scientific field, year of studies and other socio-demo-

1 lentelė. Doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis klausimyno struktūra bei skalių patikimumas

Table 1. Doctoral students' identification with different professional roles: questionnaire structure and scale validity

Identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis / Identification with different professional roles	Skalė / Scale	Cronbach α	Teiginiai / Statements	Teiginių pavyzdžiai / Examples of statements
	Mokslininko profesinio vaidmens identitetas / Professional role identity of a scholar	0,799	9	„Didžiuojuosi galėdamas užsiimti moksline veikla“ / “I’m proud to be able to do research”
	Dėstytojo profesinio vaidmens identitetas / Professional role identity of a teacher	0,858	9	„Mano nuostatos ir vertybės atitinka geram dėstytojui būdingas charakteristikas“ / “My attitude and values match the features that a good teacher should possess”
	Praktiko profesinio vaidmens identitetas / Professional role identity of a practitioner	0,777	9	„Manau, jog tiktai dirbdamas praktinį darbą galiu realizuoti save“ / “I believe that only practical work will help in self-realisation”
	Bendras profesinis identitetas / Overall professional identity	0,848	27	-

2 lentelė. Doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis palyginimas pagal lytį

Table 2. Doctoral students' identification with different professional roles: comparison by sex

Kintamasis / Variable	Lytis / Sex	N	Vidurkis / Average	Standartinis nuokrypis / Standard deviation	F kriterijaus reikšmė / F criterion value	Reikšm. p / Signific. p
Mokslininko vaidmens identitetas / Scholar's role identity	Vyrai / Male	166	4,04	0,62	0,098	0,755
	Moterys / Female	328	4,06	0,57		
Dėstytojo vaidmens identitetas / Teacher's role identity	Vyrai / Male	166	3,66	0,73	4,292	0,039
	Moterys / Female	328	3,80	0,72		
Praktiko vaidmens identitetas / Practitioner's role identity	Vyrai / Male	166	4,09	0,55	0,061	0,808
	Moterys / Female	328	4,07	0,56

1 pav. Doktorantų identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis

Fig. 1. Doctoral students' identification with different professional roles

mokslininko profesinio vaidmens identitetas nei antrųjų metų doktorantams ($p < 0,05$).

Patikrinus, ar doktorantų identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis skiriasi pagal amžių, rezultatai atskleidė, kad statistiškai reikšmingi skirtumai egzistuoja visų profesinių vaidmenų identifikacijos atvejais (3 priedas). Siekiant išsiaiškinti, kurios grupės skiriasi, taikytas daugkartinio lyginimo (*Post Hoc*) kriterijus. Analizė atskleidė, kad mokslininko profesinio vaidmens identitetas labiau išreikštas jauniausiųjų grupėje (24–27 m.), palyginus su vyresniais – 30–32 m. ($p < 0,01$) ir vyriausiais – 33–56 m. doktorantais ($p < 0,05$). Dėstytojo vaidmens identitetas yra labiau išreikštas vyriausiųjų (33–56 m.) nei jauniausiųjų (24–27 m.) ($p < 0,05$), o praktiko profesinio vaidmens identitetas – vyriausiųjų (33–56 m.) nei vyresnių (30–32 m.) doktorantų grupėje ($p < 0,05$).

Patikrinta, ar doktorantų identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis skiriasi priklausomai nuo to, dirba ar ne doktorantai už universiteto ribų. Rezultatai atskleidė (3 lentelė), kad doktorantams, kurie nedirba už universiteto ribų, yra būdingas labiau išreikštas mokslininko profesinio vaidmens identitetas nei dirbantiems doktorantams. Dėstytojo ir praktiko identitetai yra labiau išreikšti dirbančių nei nedirbančių doktorantų. Didžiausi dirbančių ir nedirbančių skirtumai stebimi praktiko profesinio vaidmens identiteto atveju: dirbančių už universiteto ribų doktorantų praktiko profesinio vaidmens identitetas yra statistiškai reikšmingai labiau išreikštas nei nedirbančių.

Tyrimo rezultatų analizė atskleidė, kad darbo patirtis profesinėje srityje turi didesnę reikšmę praktiko profesinio vaidmens identitetui ($F = 24,584$, $p < 0,001$) nei kitų profesinių vaidmenų identifikacijos atvejais ($p > 0,05$). Duomenų analizė taip pat atskleidė, kad tie doktorantai, kurie turi dėstytojo patirties, pasižymi labiau išreikšta identifikacija su dėstytojo profesiniu vaidmeniu ($F = 77,040$, $p < 0,001$), palyginus su dėstyto

graphic characteristics. Dispersive analysis ANOVA was used to determine differences in averages. When analysing differences of male and female doctoral students' identification with different professional roles (Table 2), statistically significant differences were noted in the case of the professional role identity of a teacher. The results have shown that females have a better expressed professional role of a teacher than men.

The analysis has shown that professional role identity of a teacher statistically significantly differs depending on the represented field of science (Annex 1). In order to reveal differences among groups, a post hoc criterion was applied. The results have shown that social science doctoral students have statistically significantly better expressed professional role identity of a teacher than physical science doctoral students ($p < 0.01$).

The analysis of doctoral students' identification with different professional roles by the year of studies (Annex 2) has revealed statistically significant differences in the case of professional role identity of a teacher. Further analysis (*Post Hoc* criterion) has shown that first-year doctoral students have a better expressed professional role identity of a scholar than second-year doctoral students ($p < 0.05$).

After analysing differences in doctoral students' identification with different professional roles by age, statistically significant differences were noted in all three cases of different professional roles (Annex 3). In order to find out differences among different roles, the *Post Hoc* criterion was applied. The analysis has shown that professional role identity of a scholar is better expressed in the younger participants' group (24–27 years of age) when compared to older (30–32 years of age, $p < 0.01$) and oldest (33–56 years of age, $p < 0.05$) doctoral students. Teacher's role identity is better expressed in the oldest doctoral students' group (33–56 years of age) when compared to the youngest group (24–27 years of age, $p < 0.05$), while the pro-

patirties neturinčiais doktorantais. Be to, kuo didesnė yra dėstyto patirtis, tuo labiau išreikštas dėstytojo vaidmens identitetas ($r=0,271$, $p<0,01$).

Apibendrinant galima teigti, kad dėstytojo profesinio vaidmens identitetas skiriasi lyties bei mokslo srities atžvilgiu. Mokslininko profesinio vaidmens identiteto atveju rezultatai skiriasi pagal metus doktorantūros studijose. Identifikacijos su atskirais profesiniais vaidmenimis skirtumai nustatyti skirtingose amžiaus grupėse bei tų doktorantų, kurie turi ir neturi darbinės patirties už universiteto ribų. Turintiems ir neturintiems dėstyto patirties doktorantams statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti dėstytojo profesinio vaidmens identiteto atveju.

2.4. Diskusija

Egzistuojanti profesinio identiteto daugialypiškumo problematika rodo poreikį atkreipti dėmesį į esamą situaciją. Tyrimo rezultatai gali pasitarnauti konsultavimo karjerai atveju, siekiant padėti doktorantams „susikurti realistinį savęs konceptualizavimą, kad atitikimas tarp asmens ir profesinės aplinkos būtų pasiektas sąmoningai ir apgalvotai“ (Eder ir Hörl, 2013, p. 55).

fessional role identity of a practitioner is better expressed in the oldest doctoral students' group (33–56 years of age) when compared to the group of older doctoral students (30–32 years of age, $p<0.05$).

The analysis of whether doctoral students' identification with different professional roles differs depending on whether doctoral students work outside university was also carried out. The results have shown (Table 3) that those doctoral students who do not work outside university have a better expressed professional role identity of a scholar than those who do work. Professional role identities of a teacher and a practitioner are better expressed among working doctoral students when compared to those who do not work. The greatest differences among working and non-working doctoral students were noted in the case of professional role identity of a practitioner, i.e. doctoral students who work outside university have statistically significantly better expressed professional role identity of a practitioner when compared to those doctoral students who do not work.

The research result analysis has shown that work experience in a professional sphere is more significant for the professional role identity of a practitioner ($F=24.584$, $p<0.001$).

3 lentelė. Doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis palyginimas pagal darbo patirtį išorėje

Table 3. Comparison of doctoral students' identification with different professional roles depending on their external work experience

Kintamasis / Variable	Ar dirba išorėje? / If works outside university	N	Vidurkis / Average	Standartinis nuokrypis / Standard deviation	F kriterijaus reikšmė / F criterion value	Reikšm. p / Signific. p
Mokslininko vaidmens identitetas / Scholar's role identity	Dirba / Working	290	4,01	0,60	4,228	0,040
	Nedirba / Non-working	204	4,12	0,56		
Dėstytojo vaidmens identitetas / Teacher's role identity	Dirba / Working	290	3,82	0,73	5,377	0,021
	Nedirba / Non-working	204	3,66	0,71		
Praktiko vaidmens identitetas / Practitioner's role identity	Dirba / Working	290	4,18	0,55	24,584	<0,001
	Nedirba / Non-working	204	3,93	0,56		

Atliktas tyrimas atskleidė prasmingumą analizuoti doktorantų identifikaciją su skirtingais profesiniais vaidmenimis: mokslininko, dėstytojo ir praktiko. Šie tyrimo rezultatai neabejotinai prisideda prie kitų šalių mokslininkų darbų (pvz., Austin ir McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; De Simone, 2001; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005; Whitchurch, 2010), kurie atkreipė dėmesį į identiteto daugialypiškumą, būdingą aukštojo mokslo sektoriui ir problemas, iššūkius, su kuriais susiduria doktorantai dėl šių daugialypių identitetų, kadangi doktorantai atlieka daug profesinių vaidmenų, kurių kiekvienas yra susijęs su skirtingais kontekstais ir santykiais, su skirtinga atsakomybe, reikšmėmis bei lūkesčiais.

Nustatyta, kad stipriausiai išreikštas doktorantų praktiko profesinio vaidmens identitetas bei mokslininko profesinio vaidmens identitetas, mažiausiai – dėstytojo profesinio vaidmens identitetas. Stipriai išreikštas mokslininko profesinio vaidmens identitetas atitinka mokslo doktorantūros paskirtį – rengti mokslininkus (*Mokslo doktorantūros nuostatai*, 2010) ir pagrindinį doktoranto uždavinį doktorantūros studijų metu – įgyti mokslininko profesinio vaidmens identitetą (Austin ir McDaniels, 2006). Kita vertus, gana netikėtas rezultatas yra stipriai išreikštas praktiko profesinio vaidmens identitetas. Viena iš galimų interpretacijų – deklaruojamas ir akcentuojamas mokslininkų poreikis verslui. Pastaruoju metu vis labiau skatinama verslo ir mokslo partnerystė, kuri yra būtina šalies pažangos, inovacijų, konkurencingumo didinimo ir gerovės kūrimo sąlyga (Guobys, 2012). Verslo ir mokslo bendradarbiavimas siejamas su Lietuvos inovacijų 2010-2020 metų strategijos tikslais. Be to, Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ numatyti Lietuvos sumaniosios ekonomikos siekiai, mokslinių projektų, orientuotų į mokslo teikiamas paslaugas verslui, skatinimas ir kitos priemonės (*Lietuvos mokslo būklės apžvalga*, 2013) skatina jaunųjų mokslininkų profesinio identiteto formavimąsi praktinio pritaikomumo kryptimi.

when compared to identification with other professional roles ($p > 0.05$). Data analysis has also revealed that those doctoral students who have teaching experience have better expression of the professional role identity of a teacher ($F = 77.040, p < 0.001$), when compared to doctoral students who have no teaching experience. Besides, the more teaching experience one has, the better expressed teacher's role identity he/she has ($r = 0.271, p < 0.01$).

To summarise, it can be noted that professional role identity of a teacher differs and depends on sex and scientific field. In the case of professional role identity of a scholar, research results differed depending on the year of doctoral studies. Differences in identification with separate professional roles have been noted among different age groups and between those doctoral who have and have no work experience outside university. Statistically significant differences in the case of professional role identity of a teacher have been noted between doctoral students who have teaching experience and those who have no teaching experience.

2.4. Discussion

An existing multidimensionality problem of professional identity indicates the need to focus on the current situation. This research results might be useful in career counselling when helping doctoral students “to develop realistic conceptions of themselves, so that congruence between a person and an occupational environment can be reached in an intentional and reflected way” (Eder and Hörl, 2013, p. 55).

The research has proved the significance of analysing doctoral students' identification with different professional roles: scholar, teacher and practitioner. These research results complement foreign authors' works (e.g. Austin and McDaniels, 2006; Colbeck, 2008; De Simone, 2001; Jazvac-Martek, 2009; Lovitts, 2005; Whitchurch, 2010) who drew

Dar vienas galimas paaiškinimas, susijęs su situacija aukštajame moksle. Dėl padidėjusių galimybių studijuoti svetur bei sumažėjusio gimstamumo šalyje mažėjantis studentų skaičius lemia konkurenciją ne tik tarp universitetų, bet ir pačių universitetų viduje. Nepavykus pritraukti pakankamo studijuojančiųjų skaičiaus, uždarnos programos, atleidžiami darbuotojai. Tokia situacija gali skatinti doktorantus abejoti karjeros aukštajame moksle galimybėmis ir sąmoningai ar nesąmoningai orientotis į praktinę veiklą, kitaip tariant, galvoti apie karjerą už universiteto ribų. Tai patvirtina ir gauti silpniausiai išreikšto dėstytojo profesinio vaidmens identiteto rezultatai, kadangi daugumai žmonių karjera aukštajame moksle pirmiausiai asocijuojasi su dėstymu studentams (De Simone, 2001). Tokie rezultatai gali būti nulemti asmeninių charakteristikų – t. y. doktorantai, pasižymintys skirtingomis charakteristikomis, gali būti orientuoti į skirtingus profesinius vaidmenis, kadangi asmens tipologinių ypatybių visuma lemia asmens polinkį tam tikrai veiklai (Dubinas, 2006) ir, kai asmuo vertina susidariusią situaciją kaip nepalankią, nuo asmenybės charakteristikų priklauso sprendimas tęsti veiklą ar pasitraukti iš jos (Steinmayr ir Spinath, 2008).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pirmųjų metų doktorantams yra būdingas stipriau išreikštas mokslininko profesinio vaidmens identitetas nei antrųjų metų doktorantams. Galima samprotuoti, kad jaunieji mokslininkai stoja į doktorantūros studijas siekdami realizuoti save mokslinėje veikloje, ką patvirtina ir MOSTA 2012 m. atliktos Lietuvos doktorantų apklausos rezultatai (*Kas ir kodėl tęsia studijas*, 2013), tačiau tikėtina, kad pradedant nuo antro kurso trečiosios studijų pakopos studentai susiduria su iššūkiais atliekant kitus vaidmenis (pvz., dėstytojo), kurie galimai silpnina identifikaciją su mokslininko profesiniu vaidmeniu.

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad moterims yra būdingas labiau išreikštas

attention to multidimensionality of identity in the field of higher education and focused on problems and challenges that students face due to these multidimensional identities. Doctoral students perform a number of professional roles and each of them is associated with different relations and contexts, different responsibility, meanings and expectations.

It has been found that the most strongly expressed professional role identities among doctoral students are those of a practitioner and a scholar. The least expressed professional role identity is that of a teacher. Strongly expressed professional role identity of a scholar corresponds to the purpose of doctoral studies, i.e. to educate scholars (*Mokslų doktorantūros nuostatai*, 2010), and the main task of a doctoral student during studies, i.e. to develop professional role identity of a scholar (Austin and McDaniels, 2006). On the other hand, a rather unexpected result is strongly expressed professional role identity of a practitioner. One possible interpretation could be the emphasised and declared demand of scholars in business. Business and science partnership has been widely promoted recently and is emphasised as a necessary aspect in the development, innovation, competence and welfare spheres (Guobys, 2012). Cooperation between business and science is related to the aims of the Lithuanian innovation strategy of 2010-2020. Besides, Lithuanian smart economy aims and promotion of scientific projects oriented towards services that science provides to businesses as well as other tools set in the Lithuanian Progress Strategy “Lithuania 2030” (*Lietuvos mokslo būklės apžvalga*, 2013) stimulate the development of young scholars’ professional identity towards practical applicability.

Yet another possible explanation is related to the situation in higher education. The number of students in the country is decreasing due to increased opportunities to study abroad and decreased birth rates. This increases competition not only among

dėstytojo profesinio vaidmens identitetas nei vyrams. Tai patvirtina kitų tyrėjų mokslinių darbų išvadas, kad moterys yra labiau orientuotos į socialinius kontekstus (Oyserman ir James, 2011), ryšius ir santykius (Knox, 2006) nei vyrai. Dar daugiau, kuo didesnę dėstyto patirtį turi doktorantas, tuo labiau jis save identifikuoja su dėstytojo profesiniu vaidmeniu. Galima teigti, kad šie rezultatai atitinka Lietuvoje atlikto tyrimo rezultatus (Rastauskienė, Kardelis ir Šeščilienė, 2008), kad Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų akademinio identiteto kognityvinio komponento raiška priklauso nuo dėstytojo didaktinio darbo trukmės. Todėl siekiant pritraukti ir išlaikyti jaunuosius mokslininkus didaktiniam darbui universitete, reikia sudaryti galimybes jiems kuo daugiau dėstyti doktorantūros studijų metu.

Rezultatai atskleidė, kad identifikacija su mokslininkoprofesiniu vaidmeniu yra stipriau išreikšta tų doktorantų, kurie nedirba už universiteto ribų. Tai patvirtina Karanauskienės ir Kardelio (2005) atlikto tyrimo rezultatus, kad dirbančių studentų (akademinis) identitetas yra silpnesnis nei nedirbančių. Galima samprotauti, kad trečiosios studijų pakopos studentas, kuris nedirba už universiteto ribų, turi daugiau galimybių susikoncentruoti į mokslinę-tiriamąją veiklą. Iš vienos pusės, tai galimai rodo, kad toks studentas susitelkia į jį dominančią sritį dėl asmenybės ypatumų, o iš kitos pusės – pati aplinka galimai kreipia doktorantą mokslinio-tiriamojo darbo karjeros kryptimi, kadangi (kol) doktorantas nesusidūrė su kitomis profesinės veiklos galimybėmis išorėje. Tai įrodo ir nustatyti praktiko profesinio vaidmens identiteto skirtumai tarp dirbančių ir nedirbančių doktorantų: dirbančių už universiteto ribų doktorantų praktiko profesinio vaidmens identitetas yra labiau išreikštas nei nedirbančių.

Vienas iš tyrimo ribotumų yra tai, kad doktorantų identifikacija su skirtingais profesiniais vaidmenimis vertinta subjektyviai

universities but even within universities. If a certain number of students is not reached, programmes are closed, employees are made redundant. Such a situation can make doctoral students question career opportunities in higher education and deliberately or unknowingly orient themselves towards practical activity or, in other words, to think about career outside university. This is also proved by the results that the professional role identity of a teacher is least expressed as the majority of people primarily associate career in higher education with student teaching (De Simone, 2001). These results might be influenced by personal characteristics, i.e. doctoral students with different individual characteristics might be oriented towards different professional roles as the set of individual's typological features determines that person's predisposition towards certain activity (Dubinas, 2006). And when an individual perceives a certain situation as adverse, his/her personal characteristics determine whether he/she decides to continue that activity or withdraw from it (Steinmayr and Spinath, 2008).

The research results have shown that first-year doctoral students have a better expressed professional role identity of a scholar than second-year doctoral students. An assumption could be made that young researchers enter doctoral studies in order to realise their potential in scientific activity. This assumption is supported by the results of the Lithuanian doctoral students' survey carried out by MOSTA in 2012 (*Kas ir kodėl tęsia studijas*, 2013). However, from the second year of their studies third-cycle students might start facing challenges when performing other roles (e.g. teacher) that are likely to weaken their identification with the professional role of a scholar.

The results have also revealed that women have a better expressed professional role identity of a teacher than men. This fact supports conclusion made by other researchers that women are more oriented towards social contexts (Oyserman and James, 2011), contacts

pačių doktorantų. Naudinga būtų ieškoti objektyvių įvertinimo metodų (galbūt pasitelkiant skirtingus įvertinimo šaltinius, derinant tiesioginį ir netiesioginį vertinimą bei objektyvius parametrus, pavyzdžiui, mokslinę produkciją, doktorantų nubyrežimą ir t.t.). Tai leistų palyginti rezultatus, gautus subjektyviais ir objektyviais matavimo būdais. Be to, tiriamiesiems buvo pateiktas darbo autorių sukonstruotas (remiantis moksline literatūra) įsivaizdavimas, kas sudaro tiriamą reiškinį (t.y. kiek ir kokių pagrindinių vaidmenų atlieka doktorantas, kuomet pasireiškia identifikacija su tam tikru profesiniu vaidmeniu ir pan.). Būtų naudinga atlikti daugiau papildomų pačio reiškinio (kiekybinių ir kokybinių) tyrinėjimų, siekiant geriau ir giliau suprasti profesinio identiteto raiškos perspektyvas doktorantų karjeros vizijoje.

and relationships (Knox, 2006) than men. Moreover, the more teaching experience a doctoral student has, the more he/she will identify himself/herself with the professional role of a teacher. It can be stated that these results match the results of a research conducted in Lithuania (Rastauskienė, Kardelis and Šeščilienė, 2008) that the expression of the cognitive component of the academic identity of Lithuanian higher education teachers depends on the duration of each teachers' didactical work. Thus in order to attract and retain young researchers to perform didactical work at university, it is important to provide them with opportunities to teach during doctoral studies.

The results have shown that identification with the professional role of a scholar is better expressed by those doctoral students who do not work outside university. These results support the results of the research carried out by Karanauskienė and Kardelis (2005) that working students have weaker (academic) identity than non-working students. An assumption could be made that a third-cycle student who does not work outside university has more possibilities to concentrate on scientific research activity. On one hand, this possibly indicates that such student focuses on a certain sphere due to personal traits; on the other hand, environment itself possibly leads a doctoral student towards career in scientific research field because he has not (yet) faced other professional activity opportunities outside university. This idea is supported by the differences found in professional role identity of a practitioner between working and non-working doctoral students. Those doctoral students who work outside university have a better expressed identity of the professional role of a practitioner than those doctoral students who do not work.

One of research limitations is the fact that doctoral students' identification with different professional roles was subjectively assessed by doctoral students themselves. It would be useful to have objective evaluation methods

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Remiantis atlikto tyrimo rezultatais, galima formuluoti tokias išvadas:

1. Mokslo doktorantūros paskirtis – ruošti mokslininkus, tačiau atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad doktorantams būdingas ne tik mokslininko profesinio vaidmens identitetas, bet ir stipriai išreikštas praktiko profesinio vaidmens identitetas tirtoje imtyje, o mažiausiai – dėstytojo profesinio vaidmens identitetas. Tai rodo, kad doktorantai yra orientuoti ne tik į mokslinę veiklą akademiniam pasaulyje, bet ir stipriai orientuoti į praktinę veiklą už universiteto ribų. Tuo tarpu dėstyto (didaktinė veikla) universitete doktorantus domina mažiausiai.

2. Doktorantų profesinio identiteto raiška skiriasi pagal tam tikras socio-demografines charakteristikas:

2.1. Doktorantas, kuris suvokia, jog turi polinkį mokslinei veiklai, perima mokslininkui būdingas vertybes, didžiuojasi bei pasitiki savimi būdamas tokios bendruomenės dalimi, turi gerus mokslinio darbo įgūdžius, realizuoja save atlikdamas mokslinius tyrimus, gali būti apibūdintas kaip turintis *mokslininko* profesinio vaidmens identitetą. Doktorantas, turintis *mokslininko* profesinio vaidmens identitetą, yra: jaunas (24–27 m.), palyginus su kitomis amžiaus grupėmis, dažniau pirmųjų nei antrųjų metų, nedirbantis už universiteto ribų doktorantas.

2.2. Doktorantas, kuris suvokia, jog turi polinkį didaktinei veiklai, turi geram dėstytojui būdingas nuostatas ir vertybes, pasitiki savimi ir jaučia pasitenkinimą dirbdamas su studentais, jaučiasi esąs dėstytojų bendruomenės dalimi, mato šios profesijos prasmę, turi pakankamai žinių, įgūdžių tokiam darbui atlikti, gali būti apibūdintas kaip turintis *dėstytojo* profesinio vaidmens identitetą. Doktorantas, turintis *dėstytojo* profesinio vaidmens identitetą, yra: vyresnio amžiaus (33–56 m.), palyginus su kitomis amžiaus grupėmis, dažniau moteris nei vyras,

(e.g. using different evaluation resources, combining direct and indirect assessment and objective parameters such as scientific production, doctoral students' drop-outs etc.). This would allow comparing results of subjective and objective evaluation methods. Besides, research participants were provided with the research authors' vision (constructed on the basis of scientific literature) of what comprises the researched phenomenon (i.e. how many and what key roles does a doctoral student perform, how identification with a certain professional role is expressed etc.). It would also be beneficial to carry out more additional research (quantitative and qualitative) of the same phenomenon in order to better understand the perspectives of professional identity expression in doctoral students' career vision.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Taking into account the results of the research, the following conclusion could be made:

1. The aim of doctoral studies is to educate and prepare scholars; however, the research results have shown that doctoral students in the researched sample have developed not only the professional role identity of a scholar but also a strongly expressed professional role identity of a practitioner. The least expressed professional role identity in the researched sample was the role of a teacher. This indicates that doctoral students are oriented not only towards scientific activity in the academic world but are also focused on practical activity outside university. Teaching (didactical) activity at university is least interesting to doctoral students.

2. Doctoral students' professional identity expression differs and depends on certain socio-demographic characteristics:

2.1. A doctoral student who has a predisposition towards scientific activity takes over

dažniau socialinių nei fizinių mokslų, dirbant už universiteto ribų bei turintis dėstyto patirties doktorantas.

2.3. Doktorantas, kuris suvokia, jog turi polinkį profesinei praktinei veiklai, žino kompetentingumus, kurių reikia profesionaliai dirbti praktinį darbą ir juos turi, gerai jaučiasi ir didžiuojasi galėdamas užsiimti profesine praktine veikla, yra priimtas ir vertinamas praktikų bendruomenėje, mato prasmę ir realizuoja save praktinėje veikloje, gali būti apibūdintas kaip turintis *praktiko* profesinio vaidmens identitetą. Doktorantas, turintis *praktiko* profesinio vaidmens identitetą, yra: vyresnio amžiaus (33-56 m.), palyginus su kitomis amžiaus grupėmis, dirbantis už universiteto ribų bei dirbantis savo profesinėje srityje doktorantas.

Siekiant atliepti doktorantų poreikius bei galimai sumažinti nubyrimą trečios pakopos studijose, mokslo ir studijų institucijoms rengiančioms doktorantus bei institucijoms, kurios yra atsakingos už aukščiausios kokybės mokslo užtikrinimą Lietuvoje, rekomenduojama apsvastyti į praktinį darbą orientuotos (profesinės arba institucinės) doktorantūros prasingumą, kadangi, remiantis šio tyrimo rezultatais, dauguma doktorantų yra orientuoti į praktinę veiklą. Taip pat rekomenduojama plėsti universitetų Karjeros centrų veiklą, kuri aprėptų ir trečiosios studijų pakopos studentų karjeros planavimo procesą.

Savistaba ir savęs atradimas yra svarbūs sėkmingos karjeros instrumentai, todėl doktorantams rekomenduojama dalyvauti savęs pažinimo ir profesinio tobulėjimo programose, seminaruose ar mokymuose, o psichologams bei karjeros konsultantams rekomenduojama tokio pobūdžio mokymus organizuoti. Savalaikis profesinis konsultavimas gali būti vienas iš pagalbos būdų doktorantams, identifikuojantis su akademinėje aplinkoje atliekamais profesiniais vaidmenimis, todėl sukurtas naujas instrumentas gali būti naudingas įrankis siekiant padėti doktorantams rasti tinkamą kryptį karjeros kelyje.

values characteristic to scholars, is a proud and confident member of the community, possesses good skills to carry out scientific work and realises oneself through scientific research can be described as having professional role identity of a *scholar*. A doctoral student who possesses professional role identity of a *scholar* is: young (24-27 years of age) when compared to other age groups, more often in the first year than second year of studies and does not work outside university.

2.2. A doctoral student who has a predisposition towards didactical activity, features attitudes and values characteristic to a good teacher, is self-confident and feels satisfaction in working with students, feels a member of the teachers' community, understands the meaning of the profession, has adequate knowledge and skills to perform this work can be described as having professional role identity of a *teacher*. A doctoral student who possesses professional role identity of a *teacher* is older (33-56 years of age) when compared to other age groups, is female rather male, is more likely to study social rather than physical sciences, works outside university and has teaching experience.

2.3. A doctoral student who realises having a predisposition towards professional practical activity, understands what competences are required in order to do practical work professionally and has such competences, feels positive and proud to carry out practical professional activity, is recognised and valued in the community of practitioners, understands meaning and realises oneself in practical activity can be described as having professional role identity of a *practitioner*. A doctoral student who possesses professional role identity of a *practitioner* is older (33-56 years of age) when compared to other age groups, works outside university and works in his/her professional field.

In order to reflect doctoral students' needs and to possibly reduce drop-out levels from the third-cycle studies, universities and other

higher education institutions that implement doctoral study programmes as well as institutions that are responsible for assuring the highest quality education in Lithuania are recommended to discuss and analyse the significance of practical work oriented towards (professional or institutional) doctoral studies because the research results have shown that the majority of doctoral students focus on practical activity. It is also recommended to expand Career Centre activity at universities and involve career planning processes for third-cycle students.

Introspection and self-discovery are important instruments for successful career. Thus doctoral students are recommended to participate in self-cognition and professional development programmes, seminars and training sessions. Psychological counsellors and career counsellors should organise training sessions of such nature. Timely professional counselling could be one of doctoral student support methods that would help them to identify with professional roles performed in the academic environment. A newly developed instrument might be a useful tool in helping doctoral students to discover the right direction in their career path.

1 PRIEDAS. Doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis palyginimas pagal mokslo sritį
 ANNEX 1. Comparison of doctoral students' identification with different professional roles by the field of science

Kintamasis / Variable	Mokslo sritis / Field of science	N	Vidurkis / Average	Standartinis nuokrypis / Standard deviation	F kriterijaus reikšmė / F criterion value	Reikšm. p / Signific. p
Mokslininko vaidmens identitetas / Scholar's role identity	Socialiniai / Social	168	4,03	0,58	1,031	0,391
	Humanitariniai / Humanitarian	53	4,10	0,62		
	Fiziniai / Physical	78	4,10	0,61		
	Biomedicinos / Biomedicine	117	4,00	0,57		
	Technologijos / Technologies	78	4,15	0,59		
Dėstytojo vaidmens identitetas / Teacher's role identity	Socialiniai / Social	168	3,91	0,68	4,872	0,001
	Humanitariniai / Humanitarian	53	3,88	0,69		
	Fiziniai / Physical	78	3,53	0,73		
	Biomedicinos / Biomedicine	117	3,66	0,72		
	Technologijos / Technologies	78	3,70	0,77		
Praktiko vaidmens identitetas / Practitioner's role identity	Socialiniai / Social	168	4,02	0,56	2,220	0,066
	Humanitariniai / Humanitarian	53	3,99	0,59		
	Fiziniai / Physical	78	4,04	0,58		
	Biomedicinos / Biomedicine	117	4,17	0,57		
	Technologijos / Technologies	78	4,16	0,48		

2 PRIEDAS. Doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis palyginimas pagal metus doktorantūroje
 ANNEX 2. Comparison of doctoral students' identification with different professional roles by the year of doctoral studies

Kintamasis / Variable	Studijų metai / Year of studies	N	Vidurkis / Average	Standartinis nuokrypis / Standard deviation	F kriterijaus reikšmė / F criterion value	Reikšm. p / Signific. p
Mokslininko vaidmens identitetas / Scholar's role identity	I	120	4,21	0,49	2,694	0,030
	II	113	3,99	0,64		
	III	118	4,01	0,60		
	IV	118	4,03	0,58		
	baigę* / completed*	25	3,97	0,59		
Dėstytojo vaidmens identitetas / Teacher's role identity	I	120	3,62	0,71	1,332	0,257
	II	113	3,77	0,65		
	III	118	3,79	0,77		
	IV	118	3,81	0,72		
	baigę* / completed*	25	3,79	0,86		
Praktiko vaidmens identitetas / Practitioner's role identity	I	120	4,09	0,56	0,809	0,519
	II	113	4,10	0,55		
	III	118	4,12	0,54		
	IV	118	4,00	0,58		
	baigę* / completed*	25	4,10	0,61		

Pastaba: * baigę studijas, bet dar neapgynę disertacijos.

Note: * completed their study programme but have not defended their dissertation yet.

3 PRIEDAS. Doktorantų identifikacijos su skirtingais profesiniais vaidmenimis palyginimas skirtingose amžiaus grupėse

ANNEX 3. Comparison of doctoral students' identification with different professional roles by age groups

Kintamasis / Variable	Amžiaus grupės / Age groups	N	Vidurkis / Average	Standartinis nuokrypis / Standard deviation	F kriterijaus reikšmė / F criterion value	Reikšm. p / Signific. p
Mokslininko vaidmens identitetas / Scholar's role identity	24-27 m. / 24-27 years of age	176	4,17	0,56	6,056	<0,001
	28-29 m. / 28-29 years of age	110	4,09	0,58		
	30-32 m. / 30-32 years of age	87	3,88	0,61		
	33-56 m. / 33-56 years of age	119	3,98	0,58		
Dėstytojo vaidmens identitetas / Teacher's role identity	24-27 m. / 24-27 years of age	176	3,65	0,70	3,188	0,024
	28-29 m. / 28-29 years of age	110	3,75	0,72		
	30-32 m. / 30-32 years of age	87	3,74	0,68		
	33-56 m. / 33-56 years of age	119	3,92	0,79		
Praktiko vaidmens identitetas / Practitioner's role identity	24-27 m. / 24-27 years of age	176	4,04	0,52	3,628	0,013
	28-29 m. / 28-29 years of age	110	4,07	0,56		
	30-32 m. / 30-32 years of age	87	3,98	0,56		
	33-56 m. / 33-56 years of age	119	4,22	0,59		

LITERATŪRA / REFERENCES

- Austin A. E. (2002). Preparing the next generation of faculty. Graduate school as socialization to the academic career // *The Journal of Higher Education*, 73(1), p. 94-122.
- Austin A. E., McDaniel M. (2006). Using doctoral education to prepare faculty to work within Boyer's four domains of scholarship // *New Directions for Institutional Research*, 129, p. 51-65.
- Baker V. L., Lattuca L. R. (2010). Developmental Networks and Learning: Toward an Interdisciplinary Perspective on Identity Development during Doctoral Study // *Studies in Higher Education*, 35(7), p. 807-827.
- Beijaard D., Meijer P. C., Verloop N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity // *Teaching and Teacher Education*, 20, p. 107-128.
- Carroll P., Shepperd A., Arkin R. (2009). Downward self-revision: Erasing possible selves // *Social Cognition*, 27(4), p. 550-578.
- Chapman D. D., Wiessner C. A., Morton J. (2009). Crossing Scholarly Divides: Barriers and Bridges for Doctoral Students Attending Scholarly Conferences // *New Horizons in Adult Education & Human Resource Development*, 23(1), p. 6-24.
- Clark L. A., Watson D. (1995). Constructing validity: Basic issues in objective scale development // *Psychological Assessment*, 7(3), p. 309-319.
- Clarke M., Hyde A., Drennan J. (2013). Professional Identity in Higher Education. In B. M. Kehm & U. Teichler (Eds.) *The Academic Profession in Europe: New Tasks and New Challenges* (pp. 7-21). Dordrecht, the Netherlands: Springer Science & Business Media Dordrecht.
- Colbeck C. L. (2008). Professional identity development theory and doctoral education. In C. L. Colbeck, K. A. O'Meara & A. E. Austin (Eds.) *New Directions for Teaching and Learning* (pp. 9-16). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- De Simone D. M. (2001). Identity of the university professor is formulated overtime requiring self-discovery followed by being an intellectual scholar and teacher // *Education*, 122(2), p. 283-295.
- Dobrow S., Higgins M. (2005). Developmental networks and professional identity: a longitudinal study // *Career Development International*, 10, p. 567-583.
- Dubinas V. (2006). The motivation of choice specified professional activities in Lithuania // *Management*, 11(2), p. 34-41.
- Eder F., Hörl G. (2013). Konsultavimo karjerai testai būsimiems mokytojams // *Karjeros projektavimas: tyrimai ir konsultavimas*, 1, p. 54-75.
- Fleming A., Phillips B., Manninen-Luse M., Irizarry L. O., Hylton T. (2011). Professional identity, professional associations, and recruitment: Perspectives of current doctoral students and recent graduates of rehabilitation programs // *Rehabilitation Research, Policy & Education*, 25(1/2), p. 63-72.
- Gardner S. K. (2009). Special Issue: The Development of Doctoral Students – Phases of Challenge and Support // *ASHE Higher Education Report*, 34(6), p. 1-14.
- Ghosh R., Githens R. P. (2009). Application of Social Network Theory: Doctoral Students' Experiences in Conferences // *New Horizons in Adult Education & Human Resource Development*, 23(1), p. 25-28.
- Guobys V. (2012). Verslo ir mokslo bendradarbiavimo sąsajos su patentais // *Pramoninės nuosavybės apsauga*, 3(55). Internetinis adresas: http://www.tb.lt/pic/PNA/PNA/PNA-55_str-07.pdf. Puslapis aplankytas 2014 m. kovo 3 d.
- Guseva S., Dombrovskis V., Kokina I. (2009). Identification of professions: psychological peculiarities of acquiring a professional identity of teachers // *Problems of Education in the 21st Century*, 10, p. 30-37.
- Hong J. Y. (2010). Pre-service and beginning teachers' professional identity and its relation to dropping out of the profession // *Teaching and Teacher Education*, 26, p. 1530-1543.
- Hopkins N., Reicher S. (2011). Identity, Culture and Contestation: Social Identity as Cross-Cultural Theory // *Psychological Studies*, 56(1), p. 36-43.
- Ibarra H. (1999). Provisional selves: experimenting with image and identity in professional adaptation // *Administrative Science Quarterly*, 44, p. 764-791.
- Jazvac-Martek M. (2009). Oscillating role identities: the academic experiences of education doctoral students // *Innovations in Education and Teaching International*, 46(3), p. 253-264.
- Karanauskienė D., Kardelis K. (2005). Relationship between Students' Academic Identity and Academic Achievements // *Socialiniai mokslai*, 1(47), p. 62-70.
- Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
- Kas ir kodėl tęsia studijas (2013). Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras, Vilnius. Kaišiadorys: Printėja.
- Knox M. (2006). Gender and possible selves. In C. Dunkel & J. Kerpelman (Eds.) *Possible Selves: Theory, Research and Application* (pp. 61-77). New York: Nova.
- Koplowitz M. D., Hadlock T. D., Levine R. (2004). A comparison of web and mail survey response rates // *Public Opinion Quarterly*, 68(1), p. 94-104.
- Kovalčikienė K. (2013). Different sources of social support for different identities of professional roles: a survey of Lithuanian doctoral candidates // *Social Transformations in Contemporary Society*, 1(1), p. 248-256.
- Kovalčikienė K. (2014). *Psichologinių, socialinių ir akademinės aplinkos veiksnių reikšmė trečiosios studijų pakopos (doktorantūros) studentų profesinio identiteto raiškai / The importance of psychological, social and academic environmental factors for postgraduate (doctoral) students' professional identity expression*. Daktaro disertacija / Doctoral Dissertation. Kaunas: VDU.
- Krabi K. (2008). Perspectives on Professional Identity. In P. Ilsley, J. Karing & M. Kerulis (Eds.) *Research, Planning and Policy: Emerging Trend in Baltic and Nordic Lifelong Learning* (pp. 247-258). Finland: Juvenes print.

- Legkauskas V. (2008). *Socialinė psichologija*. Vilnius: Vaga.
- Legkauskas V. (2009). *Savimonė psichologo požiūriu*. Monografija. Vilnius: Vaga.
- Leuven Communiqué (2009). The Bologna Process 2020–The European Higher Education Area in the New Decade. Leuven, Belgium. Internetinis adresas: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique%C3%A9_April_2009.pdf. Puslapis aplankytas 2014 m. balandžio 24 d.
- Levin-Rozalis M., Shochot-Reich E. (2009). Professional identity of evaluators in Israel // *The Canadian Journal of Program Evaluation*, 23(10), p. 141–177.
- Lietuvos mokslo biūrlės apžvalga (2013). Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centras (MOSTA), Vilnius. Internetinis adresas: http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/690_709ac5be93c081a84fc8072dba98af3b.pdf. Puslapis aplankytas 2014 m. vasario 2 d.
- Lovitts B. E. (2005). Being a good course-taker is not enough: a theoretical perspective on the transition to independent research // *Studies in Higher Education*, 30(2), p. 137–154.
- Martinsuo M., Turkulainen V. (2011). Personal commitment, support and progress in doctoral studies // *Studies in Higher Education*, 36(1), p. 103–120.
- McAlpine L., Norton J. (2006). Reframing our approach to doctoral programs: an integrative framework for action and research // *Higher Education Research and Development*, 25(1), p. 3–17.
- Mikulskienė B., Mažrimienė D. (2012). Savireguliacijos poveikis jaunųjų mokslininkų ugdymo kokybei // *Socialinių mokslų studijos*, 4(4), p. 1397–1416.
- Mokslo doktorantūros nuostatai (2010). Nr. 561, 2010 m. gegužės 12 d., Vilnius. Internetinis adresas: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=372908&p_query=&p_tr2=. Puslapis aplankytas 2014 m. kovo 6 d.
- Oyserman D., James L. (2011). Possible identities. In S. Schwartz, K. Luyckx & V. Vignoles (Eds.) *Handbook of Identity Theory and Research* (pp. 117–148). New York: Springer.
- Pipere A. (2007). Mapping the Researcher's Identity in the University Context: Dimensions of Personal Constructs // *Baltic Journal of Psychology*, 8(1/2), p. 21–36.
- Pyhältö K., Toom A., Stubb J., Lonka K. (2012). Challenges of Becoming a Scholar: A Study of Doctoral Students' Problems and Well-Being // *ISRN Education*. Internetinis adresas: <http://dx.doi.org/10.5402/2012/934941>. Puslapis aplankytas 2013 m. rugsėjo 9 d.
- Pratt M. G., Rockmann K. W., Kaufmann J. B. (2006). Constructing professional identity: the work of role and identity learning cycles in the customization of identity among medical residents // *Academy of Management Journal*, 49(2), p. 235–262.
- Pukelis. K. (2012). Career Designing: What and Why? In *Career Designing: Research and Counselling*, 1, p. 12–45.
- Rasanen K., Korpiaho K. (2011). Supporting Doctoral Students in Their Professional Identity Projects // *Studies in Continuing Education*, 33(1), p. 19–31.
- Rastauskienė G. J., Kardelis K., Šeščilienė I. M. (2008). Aš koncepcija: kognityvinio komponento raiška tarp Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų // *Acta Paedagogica Vilnensia*, 20, p. 37–51.
- Savickas M. L. (2002). Career Construction – A Developmental Theory of Vocational Behavior. In D. Brown and associates (Eds.) *Career Choice and Development* – 4th ed. (pp. 149–205). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Savickas M. L. (2005). The theory and practice of career construction. In S. D. Brown, R. W. Lent (Eds.) *Career development and counseling: putting theory and research to work* (pp. 42–70). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Savickas M. L. (2011). *Career Counselling. Theories of psychotherapy series*. Washington, DC: American Psychology Association.
- Savickas M. L. (2013). The 2012 Leona Tyler Award Address: Constructing Careers – Actors, Agents, and Authors // *Counseling Psychologist*, 41(4), p. 648–662.
- Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės internetinė svetainė. Internetinis adresas: <http://www.stat.gov.lt>. Puslapis aplankytas 2013–2014 m.
- Steinmayr R., Spinath B. (2008). Sex differences in school achievement: what are the roles of personality and achievement motivation? // *European Journal of Personality*, 22, p. 185–209.
- Stets J. E., Burke P. J. (2000). Identity theory and social identity theory // *Social Psychology Quarterly*, 63(3), p. 224–337.
- Swann W. B., Gómez A., Seyle D. C., Morales J. F., Huici C. (2009). Identity fusion: the interplay of personal and social identities in extreme group behavior // *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(5), p. 995–1011.
- Sweitzer V. (2008). Networking to Develop a Professional Identity: A Look at the First-Semester Experience of Doctoral Students in Business // *New Directions for Teaching and Learning*, 113, p. 43–56.
- Sweitzer V. (2009). Towards a theory of doctoral student professional identity development: a developmental networks approach // *The Journal of Higher Education*, 80(1), p. 2–30.
- Taylor A. (2007). Learning to become researching professionals: The case of the Doctorate of Education // *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 19(2), p. 154–66.
- Tajfel H. (1982). Social psychology of intergroup relations // *Annual Review of Psychology*, 33, p. 1–39.
- Tajfel H., Turner J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.) *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33–47). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Vaitkevičius R., Saudargienė A. (2006). *Statistika su SPSS psichologiniuose tyrimuose*. Kaunas: VDU leidykla.
- Van De Mieroop D., Clifton J. (2012). The interplay between professional identities and age, gender and ethnicity // *Introduction. Journal of Pragmatics*, 22(2), p. 193–201.
- West I. J. Y., Gokalp G., Edlyn V., Fischer L., Gupton J. (2011). Exploring effective support practices for doctoral

students' degree completion // *College Student Journal*, 45(2), p. 310–323.

Whitchurch C. (2010). Some implications of „public/private“ space for professional identities in higher education // *Higher Education*, 60, p. 627–640.

Iteikta 2014 m. gruodžio mėn.

Delivered 2014 December

KRISTINA KOVALČIKIENĖ

Moksliniai interesai: profesinis identitetas, profesiniai interesai, psichologinių charakteristikų svarba profesinio identiteto formavimuisi, mąstymo stilių reikšmė įvairiose darbo ir mokymosi aplinkose.

Research interests: professional identity, professional interests, the importance of psychological characteristics in the development of professional identity, the effect of the style of thinking on various work and learning environments.

Vytauto Didžiojo universitetas
Socialinių mokslų fakultetas

Vytautas Magnus University
Faculty of Social Sciences

Jonavos g. 66-327, LT-44191 Kaunas, Lithuania
k.kovalcikiene@smf.vdu.lt

LORETA BUKŠNYTĖ-MARMIENĖ

Moksliniai interesai: asmenybės psichosocialinės adaptacijos problemos, darbuotojų veiklos efektyvumą lemiančių psichologinių veiksnių tyrimai, personalo paieška ir atranka organizacijoms, organizacijų konsultavimas.

Research interests: personality psycho-social adaptation problems, research on psychological factors determining efficient employees' activity, organisational staff search and selection, organisation counselling.

Vytauto Didžiojo universitetas
Socialinių mokslų fakultetas

Vytautas Magnus University
Faculty of Social Sciences

Jonavos g. 66-331, LT-44191 Kaunas, Lithuania
l.buksnyte-marmiene@smf.vdu.lt